Poštnina plačana v gotovini.

Posamezna številka 1·50 Din.

Delavsko-kmetski list.

Izhaja vsak četrtek. — Naročnina: mesečno 6 Din, četrtletno 15 Din.
Uredništvo in Upravništvo: V Ljubljani, Delavski dom, Marxov trg 2/II.

Leto II. LJUBLJANA, 25. junija 1925. Stev. 25.

Ustvarjajmo enotno strokovno gibanje po obratih! Ena industrija — ena strokovna organizacija! V eni tovarni mora združevati delavce proti kapitalistom ena sama razredno-bo evna strokovna organizacija!

Za avtonomijo občin.

(K obletnici razpusta ljubljanskega občinskega sveta.)

Bivši ljubljanski občinski klub Neodvisne delavske stranke Jugoslavije je poslal socialistični stranki sledeči poziv:

„Pred nami je obletnica razpusta ljubljanskega občinskega sveta. Živimo v času splošnega nasilnega razpuščanja občinskih odborov s strani vlade. SLS kot najmočnejša stranka v Sloveniji ni ukrenila ničesar za obrambo občinske avtonomije. Ob obletnici nasilnega razpusta ljubljanskega občinskega sveta mora proletariat pokazati vsemu ljubljanskemu prebivalstvu, da zahteva on samoupravo občin, da je proti režimu vladnih komisarjev in da zahteva razpis svobodnih občinskih volitev. Mislimo, da razumete pravilnost in umestnost ene take proletarske akcije v sedanjem času in da nam tega ni potreba obširneje razlagati.

Zato predlagamo, da skličemo mi skupno z vašo stranko tozadeven skupen shod. O pripravah za ta shod, njegovem dnevnem redu itd. naj bi se pogovorili Vaši in naši zastopniki na skupnem sestanku, ki naj bi se vršil v ponedeljek 15. t. m. Kraj in čas določite Vi.“

Na skupnem sestanku obeh skupin je prišlo do soglasnega sklepa, da se vrši

v nedeljo 28. junija 1925 v veliki dvorani Mestnega doma

skupni protestni shod

proti nasilnemu razpustu od ljudstva izvoljenega ljubljanskega občinskega sveta, proti nasilnemu razpuščanju izvoljenih občinskih odborov na deželi, proti vladanju od režima postavljenih gerentov in komisarjev ter za razpis svobodnih občinskih volitev.

Proletarci in proletarke, pridite polnoštevilno na shod!

Pridite vsi, ki ste za avtonomijo občin in proti nasilju!

„Socialistična“ internacionala zagovarja Cankovov režim.

V Pragi so se sestali predstavniki raznih strank II. internacionale, da razpravljajo o stališču bolgarskih socialistov napram Cankovovi vladi.

Kakor že znano, so bolgarski socialpatrioti pred dvemi leti stopili v Cankovovo vlado, ki je prišla na krmilo s pokoljem Stambolijskijevih kmetov in komunističnih delavcev. Bolgarski socialpatrioti so s tem prevzeli vso odgovornost za divjaštva bolgarske buržuazije. Po zadnjem atentatu v sofijski katedrali so glasovali v parlamentu za strahotne mere, katere je uvedel Cankov nad zemljoradniki in komunisti.

Sedaj se je vršila konferenca II. internacionale, da zavzame k temu svoje stališče. Konferenco sta vodila tajnika internacionale Shaw (izgovori: Šo) in Adler in zastopane so bile socialistične stranke Grčije, Bolgarije in Jugoslavije. Glavni zastopnik bolgarskih fašistovskih socialistov je bil *Kasazov, bivši minister v Cankovovi vladi;* iz Jugoslavije sta bila Topalovič in *Korun*. Predsednik internacionale Vandervelde ni mogel priti na konferenco, ker se je moral truditi doma, da je postal kraljevi belgijski zunanji minister. Od drugih strank je bilo več gostov.

In ti izbrani socialpatriotski zastopniki so sklenili to, kar je bilo pričakovati:

odobrili so stališče bolgarskih socialpatriotov.

V svoji resoluciji *obsojajo uporno gibanje bolgarskega naroda proti vladajoči rabeljski kliki*, češ da so to od zunaj prihajajoče akcije, ki imajo namen, da okrepe notranje nemire ali nasilne mere v eni deželi in da vzdrže balkanske dežele v stanju razdraženosti, ki je nevarno za mir in red cele Evrope. Socialistična delavska internacionala izraža svojo soglasnost s stališčem socialdemokratične stranke Bolgarije (dobeseden tekst njihove resolucije).

Resolucija pravi nadalje:

„Izven vsakega dvoma je, da je danes Bolgarija plen dvojne nesreče, da povečujejo nasilni elementi med komunisti in agrarci atentate, umore in roparstva, (?!) in da je na drugi strani upostavila Cankovova vlada gospodstvo belega terorja . . . Omejiti se moramo na to, da ugotovimo energično voljo socialistične stranke Bolgarije, ki se nahaja med dvema zločinskima in nasilnima skupinama, (?!) proti katerima se mora boriti z največjo energijo.“

Po mnenju socialpatriotov so torej zemljoradniki in komunisti, ki se dejansko bore proti Cankovovemu režimu, — *zločinski* elementi.

Zadnji atentati — to ve ves svet — niso bili delo komunistične in zemljoradniške stranke, ampak izbruh obupanosti, v katerem se nahaja bolgarsko ljudstvo pod najbolj krvavim Cankovovim režimom. Mesto da bi soc. internacionala obsodila Cankovov režim, zvrača na bolgarske delavce in kmete krivdo za „atentate, umore in roparstva“. Naj bi gospodje socialpatriotje navedli le en dokaz za to, da vrše umore in roparstva delavci in kmetje.

Doslej so bili odgovorni za izdajalsko svoje početje samo bolgarski socialfašisti. S to resolucijo pa je pokazala

cela II. internacionala svojo solidarnost z rabeljskim bolgarskim režimom.

To je novo in najsramotnejše poglavje iz zgodovine socialpatriotske internacionale. In to imenujejo gospodje — „boj za demokracijo“. Ali, če bi se borili za resnično demokracijo, se ne bi mogli solidarizirati z režimom, ki je pobil že nad 10.000 delavcev in kmetov, z režimom, ki je izpremenil Bolgarijo v deželo vislic. To ni boj za demokracijo, ampak nasprotno, da je II. internacionali ljubša meščanska diktatura in beli teror kot pa vlada delavcev in kmetov.

Slovenske socialiste na tej konferenci je zastopal *dr. Korun, ki se je menda tudi strinjal s temi sklepi.*

Če je pri naši socialistični stranki le kaka sled socializma, mora tako držanje svojega delegata obsoditi in ga izključiti iz svojih vrst.

Socialistični delavci, pokličite dr. Koruna na odgovor in izvajajte vse konsekvence, ker sicer pada tudi na vas *težka odgovornost* za sklepe praške konference.

Povejte javno in glasno, da stojite na strani bolgarskih delavcev in kmetov, na strani svojih bližnjih trpečih sodrugov!

Ne dajte, da ostane madež na vas!

Nove dvanajstine za vojsko.

Finančni minister je predložil nove izredne dvanajstine do oktobra v znesku *štirih milijard Din.* Največji del je namenjen za vojsko in vlada pravi, da ne more javno povedati, kako se bo porabilo ogromne vsote, predvidene za vojsko. Vse to naj plačajo delavci in kmetje s težkimi davki. Delavce in revne kmete PP vlada seveda tudi v novih dvanajstinah pozna le v toliko, v kolikor bodo morali plačevati največ davkov — a za socialno politiko in kmetijstvo ni denarja.

Doklej bo šlo vse to?

Učni jezik na šolah države SHS.

Pribičevič je izdelal nov zakon o ljudskih ali po novem o osnovnih šolah. Ta zakon je tako reakcionaren, kot je reakcionaren PP režim.

V tem zakonu predpisujeta člena 34. in 35.: Pouk v vseh osnovnih šolah se vrši v državnem, t. j. v srbsko-hrvaško-slovenskem jeziku.

Ugotoviti moramo, da tega jezika še noben Jugoslovan ne pozna in ne zna. Mogoče je ta jezik podoben onemu, ki ga piše žerjavovo „Jutro“. Doslej smo vedeli, da je poseben slovenski jezik itd. in da Slovenci prej razumejo srbski jezik kot pa Srbi našega — in to iz čisto umljivih razlogov, ker se povsod uvaja cirilico in srbski jezik.

V Jugoslaviji biva pa poleg Slovencev, Hrvatov in Srbov še polno drugih narodov: Nemcev, Madjarov, Grkov, Bolgarov itd. In vsem tem hoče Pribičevičev šolski zakon vzeti pravico do vzgoje v materinskem jeziku in jim vsiliti srbski jezik. Takega teptanja narodnih pravic ni poznala niti bivša Avstro Ogrska.

Tako rešuje vladajoča srbska buržuazija nacionalno vprašanje.

Kako ga rešuje proletariat, dokazuje Rusija, kjer ima sleherni narod brez izjeme šole v svojem materinskem jeziku.

Niti z vagabundi se ne postopa tako.

(Metode litijskega glavarja.)

Žerjavov režim v Sloveniji hoče priklicati nazaj razmere izpred l. 1848. Proti razredno-zavednim delavcem se uporablja tako reakcionarne in protiustavne metode, kot jih še ne pomnimo. Najhujšim preganjanjem so izpostavljeni rudarji; litijski in laški glavar hočeta menda dobiti kolajno sv. Save I. reda — s preganjanji trpečega rudarskega delavstva. Za primer navajamo odlok litijskega glavarja sodrugu Kokalju, ki se je nedavno vrnil v Zagorje iz celjskih zaporov, kjer je bil na eno leto obsojen, češ da se je lani 1. junija zoperstavil nacionalističnim divjakom v Trbovljah.

Komaj se je vrnil iz zapora in hotel zopet najti službo v Zagorju mu je litijski glavar poslal sledeč odlok:

Gosp. Franc Kokalj, Zagorje 24.

Temeljem določil §§ 5 in 2 (v zvezi s t. b. § 1) zakona z dne 27. julija 1871 drž. zak. št. 88 Vam ukazujem, da zapustite Zagorje tekom osem dni in Vam prepovedujem povratek za vedno.

Ta izgon se razteza na ozemlje občin Zagorje, Aržiše, Kotredeže, Kolovrat in Št. Lambert.

Eventuelni povratek v to ozemlje se kaznuje po c. kazenskem zakoniku.

Proti temu odloku je dopustna pritožba na velikega župana ljubljanske oblasti; pritožbo bi bilo vložiti tekom treh dni po dnevu vročitve tega odloka ter ima odložilno moč.

Razlogi:

Obsojeni ste bili po zakonu o zaščiti države na eno leto ječe: propagirali ste in še propagirate komunistične ideje med rudarskim delavstvom ter delujete s širjenjem komunizma proti državi. Za preživljanje nimate rednih, dovoljnih dohodkov in ste brezposeln. Pristojen ste v občino Polšnik.

Izgon iz rudarskega revirja je iz gornjih razlogov utemeljen.

Srcski poglavar za Litijo.

Onemu, ki zna čitati ta odlok — in to znamo vsi zavedni proletarci — ni potreben noben komentar k temu novemu dokumentu režima „narodnega bloka“ v Sloveniji.

Sodrug Kokalj je vložil pritožbo na velikega župana in bomo videli, kake pojme o pravici ima g. Baltič.

Ustanovitev internacionale proletarskih svobodomislecev.

13. maja in 1. junija se je vršila v Teplicu konferenca zastopnikov proletarskih svobodomiselnih organizacij, ki je imela namen ustanoviti internacionalo proletarskih svobodomislecev. Od večjih organizacij so bile zastopane sledeče: svobodomisleci Rusije (145.000 članov), Nemčije (120.000), Avstrije (100.000), Čehoslovaške (14.000).

Novo ustanovljena internacionala šteje sedaj nad pol milijona članov. Sedež internacionale je na Dunaju.

Pred konferenco v Teplicu je bil kongres na Dunaju, ki je določil osnovne smernice internacionale. Te smernice so:

Motto: Osvobojenje delavskega razreda mora priti po delavskem razredu samem. (K. Marx.)

1. Predpogoj gospodarskega osvobojenja delavskega razreda je njegovo notranje osvobojenje.
2. Vsako razredno gospodstvo se opira na duševno zaostalost množic.
3. Vladajoči razred zavestno neguje to zaostalost, da ohrani izkoriščane v odvisnosti.
4. Najučinkovitejši ideološki sili reakcije sta vera in nacionalizem.
5. Vera ima nalogo, da odvrne proletariat od njegovih življenjskih interesov.
6. Nacionalizem ima nalogo, da odtuji proletariat njegovim internacionalnim razrednim interesom.
7. Vera in nacionalizem sta torej zaveznika kapitalizma, zaveznika v duši

proletariata, onega proletariata, ki se skuša gospodarsko osvoboditi izpod kapitalizma.

8. Klerikalne in nacionalistične organizacije, ki se naslanjajo na verske in nacionalistične predsodke razredov, stoje v službi vladajočega razreda, torej v službi reakcije.

9. Boj proti klerikalizmu in šovinizmu je del proletarskega osvobodilnega boja in mora biti zato v službi tega.

Nadaljnjih 5 točk je konferenca v Teplicu nekoliko popravila in se glase v končni formulaciji sledeče:

10. Cerkev — čeprav izgleda na zunaj še tako mogočna — je sedanjim kapitalističnim razmeram prilagoden ostanek davno propadle dobe. Sedanje verske ideologije so obenem s kapitalističnim gospodarskim redom zgodovinsko obsojene na propast.

11. Nacionalizem kot ideološki spremljevalni pojav imperialistične dobe kapitalizma se jači hkrati s poostrevanjem imperialističnih nasprotstev. Istočasno se pa tudi v proletariatu krepe revolucionarne protisile, ki bodo s kapitalizmom uničile tudi imperializem in nacionalizem.

12. Izkoriščanje je internacionalno in izrabija tudi vero samo kot sredstvo za namen. Izkoriščevalec ne potrebuje zase nobene vere, izkoriščanec pa naj bi bil veren in patriotičen, to je naj bi imel ideale, za katere naj strada in umre. (Op.: Tako pravi tudi dr. Gosar, sedanji voditelj Slov. krščc. socialcev.)

13. Proletarsko svobodomiselno gibanje je del velikega socialističnega celokupnega gibanja. Njegova posebna naloga je v tem, da sodeluje na podlagi revolucionarnega in znanstvenega socializma potom uničevanja verske in meščanske ideologije v glavah proletariata — za uresničenje vse narode in rase obsegajoče brezrazredne skupne kulture.

14. Ker je proletarsko svobodomiselno gibanje v službi proletarskega osvobodilnega boja, zahtevamo tudi od vsake proletarske stranke, da podpira naša stremljenja. Vsaka proletarska stranka se mora boriti za to, da je za državo vera privatna stvar, ali za proletarsko stranko samo vera ne more biti privatna stvar. Zlasti od voditeljev in funkcionarjev proletarskega gibanja se mora zahtevati, da stoje popolnoma na stališču marksizma, ki je nezdružljiv s katerokoli versko ideologijo.

Mi pozdravljamo ustanovitev te internacionale in želimo, da se skoro ustanovi njena sekcija tudi v Sloveniji. Tozadevno je treba sklicati na **skupni sestanek vse marksiste**, ki se hočejo še pobliže pečati s tem vprašanjem, ki je velevažno za Slovenijo, kjer ima klerikalizem še tako močne korenine.

Proletarski svobodomisleci Slovenije, na delo!

Za zaščito kapitalistov.

Enotna fronta demokratov in klerikalcev.

„Slovenec", „Jutro" in „Slovenski Narod" so složno ves teden agitirali za shod hišnih posestnikov, industrialcev in trgovcev v Ljubljani dne 21. t. m.

Klerikalci, demokrati in radikali so ves teden pisali, da bodo po novem kapitalisti tako težko obdavčeni, da ne bodo več mogli živeti, „ako se davčna bremena ne izenačijo" — t. j. ako se ne zvali prav vseh davčnih bremen na delavce, kmete in najemnike.

Klerikalno, demokratsko in radikalsko časopisje je enodušno nastopilo za to, da se osvobodi kapitaliste še tistih nizkih bremen, ki so jih doslej nosili.

Na drugi strani je vse to meščansko časopisje brez izjeme zamolčalo protestno akcijo proletariata 14. junija. Tudi „Pravica", klerikalni tednik namenjen delavcem, dosledno molči o tej akciji.

To je ona solidarnost med delom in kapitalom v praksi. „Solidarnost", ki zahteva: delavec garaj in ljubi svojega izkoriščevalca!

Delavci! Ali boste še vedno iskali rešitve pri strankah, ki ščitijo kapitalistične interese? Ali se ne boste zavedli svojih razrednih interesov in stopili v svoje razredne delavske strokovne organizacije?!

Socialisti potvarjajo resnico.

27. štev. „Socialista" prinaša poročilo o protestni akciji razredno-bojevnega proletariata Slovenije dne 14. junija. In to poročilo prinašajo pod velikim naslovom:

„Protestna akcija GRSJ in SSJ".

za tem beremo takoj:

„Ljubljana. — Protestni shod združenih strokovnih organizacij SSJ se je vršil . . ."

To je potvarjanje resnice in sicer zelo tendenciozno potvarjanje. 14. junija ni bila nobena protestna akcija socialistične stranke Jugoslavije (SSJ), ampak je bila protestna skupna akcija razrednozavednega proletariata proti politični in socialni reakciji. Tisoči naših delavcev v rudarskih revirjih niso manifestirali za naše socialdemokrate, ampak so manifestirali svojo bojevno voljo za odpor proti reakciji.

In če misli SSJ iz tega kovati kapital zase, jo bo proletariat še bolj obsodil, kot jo je doslej.

Drugič: kako more pisati urednik „Socialista": združene strok. org. SSJ?

Kdaj so se strok. organizacije združile pod SSJ? Še nikdar in se tudi ne bodo. Ker strok. organizacije ne smejo biti odvisne od nobene politične stranke, najmanj pa od SSJ, ki v svoji politiki stalno koketira z demokrati — predstavniki teženj srbske buržuazije.

Strok organizacije so se združile na podlagi razrednega boja.

In, socialisti, ne delajte proti temu ujedinjenju, ampak izpolnjujte sklepe delavskih konferenc.

Proletarsko razredno gibanje bo zmagalo.

V zadnjem času skušajo narodni in krščanski „socialisti" znova dokazovati svetu, da z razrednim bojem ni nič, da je edina rešitev solidarnost med delom in kapitalom. Ti „socialisti" — agenti meščanskih strank v delavskih vrstah — hočejo s tem premotiti delavstvo danes, ko se nahaja delavsko razredno gibanje začasno v zelo slabi defenzivi proti meščanski reakciji. Ali izgubljeni so ti poskusi klerikalnih in demokratskih socialcev.

Revolucionarno proletarsko gibanje ima sorazmerno kratko zgodovino — kajti kaj pomeni 50—100 let v zgodovini narodov! Toda že v tem kratkem času se je razvilo razredno del. gibanje v tako moč, da je nihče več ne more udušiti. To gibanje je že zmagalo na šestini zemeljske krogle — na vzhodu in doseglo tudi v nekaterih drugih deželah tako moč, da si je ni nihče predstavljal pred l. 1914. Seveda nima računati v bodoče s samimi zmagami, kajti pred nami stoje ravno najtežji boji. Lahko doživimo poraze, kot smo jih doživeli v preteklosti; da, bodoči porazi bodo še bolestnejši, kot so bili porazi del. gibanja v preteklosti. Ali to, česar se z nobenim, še tako velikim porazom ne da zlomiti, to je revolucionarno delavsko gibanje. Proletarski osvobodilni boj ni več omejen samo na delavstvo, ampak se širi na kmete, med kolonialne narode . . . Še več, strašne razmere pod terorjem bolgarske buržuazije jasno govore, da more edino-le zmaga proletariata obvarovati svet pred padcem v barbarstvo in dvigniti njegovo kulturo.

Svetovno-zgodovinsko gibanje delavskih množic je kot velika freskoslika: če jo gledaš površno iz bližine, ne vidiš drugega kot mešanico črt in barv. Delavsko gibanje je treba vedno gledati v njegovih velikih zgodovinskih zvezah.

Iz globin, iz nižin kapitalistične družbe se vzpenja delavski razred kvišku in v tem težkem boju se razvija: proletarska solidarnost, razredna zavest, požrtvovalnost, odločnost, previdnost. Ne iz dneva v dan, ne povsod in vedno enakomerno, ne brez ovir in umikov, ali vendar stalno kaže revolucionarno gibanje tak napredek, ki pomeni in odtehta več kot dogme vseh različnih ver in nauki vseh filozofov.

In prepozno postavljajo klerikalci in demokrati vprašanje razrednega boja. *Ne gre več za to, ali naj proletariat vodi razredni boj, da se osvobodi verig kapitalistične sužnosti, temveč gre le za to, kako čim hitreje dovesti ta boj do zmage.* Danes ni več razumnega človeka, ki bi dvomil v ustvaritev socialistične družbe in v nujen propad starega družabnega reda. Kot je meščanstvo uničilo fevdalno družbo in upostavilo buržuazno, tako bo proletariat uresničil socialistični družabni red. Razlika je le v hitrosti izpremembe ene družbe v drugo: in ta različna hitrost propada fevdalizma in sedaj kapitalizma je približno taka kot razlika med brzo moderno lokomotivo in srednjeveškim vozom, v katerega so bili voli vpreženi.

In ta razvoj bo šel brez ozira na željo onih, ki zagovarjajo — solidarnost med delom in kapitalom.

Govorimo jasno!!

(K železničarski konferenci v Zagrebu.)

O sklepih železničarske konference v Zagrebu dne 14. t. m. bomo še spregovorili.

Ali v tem članku hočemo povedati nekaj misli k poteku te konference.

Na konferenci so delegatje iz Hrvatske in Srbije in še celo nekateri socialistično misleči železničarji obsojali sklep železničarskega ljubljanskega centralnega odbora, ki je sklenil izključitev s Matkuca iz železničarske organizacije.

C. Š.

Klerikalizem in proletariat.

(2. nadaljevanje.)

Z velikim pomenom spretno spletenega cerkvenega omrežja za klerikalce moramo računati brezpogojno, ako hočemo razjasniti to, da je bila doslej SLS izmed vseh strank v Sloveniji skoraj vedno enako politično močna, brez ozira na politični in gospodarski položaj.

Prva povojna revolucionarna perioda je sicer tako pretresla klerikalno stranko, da je dobila pri volitvah v konstituanto l. 1920 le 57.174 ali 37% vseh oddanih glasov, dočim je imela prej vedno 60 do 65 odstotno večino. Ali po tem porazu se je stranka zopet hitro okrepila.

Da je SLS na videz nepremagljivo prestala vse viharje in da si je vsak čas gotova svojih volivcev, so morali poleg zgoraj omenjenih vplivati tudi še drugi faktorji. To stranko se najmanj in *najtežje napada* in to ne morda radi njene dobre politike. Nobena druga stranka nima v svojem arzenalu bojevnih sredstev, ki bi se mogla meriti ali ki bi celó presegala klerikalna agitacijska in propagandistična sredstva. Nobena druga stranka ne razpolaga s tako raznovrstnimi sredstvi, katerih se poslužujejo klerikalci za pridobivanje vernih množic.

Kadar ni mogla SLS drugače ostati na krmilu, kadar ne zaležejo več njene politične parole, tedaj se tem odločneje poda na svoje prvotno polje — cerkev, ki deluje kot nekaka tajna organizacija, ki se ne da nikjer prijeti in ki je znala vedno navezati množice na klerikalno politiko. Da omenimo le eno klerikalno brezkonkurenčno bojevno sredstvo: *prižnico.* Vsako nedeljo, vsak praznik napolnijo stotisoči cerkve. Pod versko krinko se da tu najlažje politično vplivati na ljudstvo, ne da bi mogel kak nasprotnik ugovarjati — ker v cerkvi itak ni svobode diskusije. Najživahnejša delavnost proletarske stranke ne more imeti tega uspeha, kot ga imajo klerikalci že s prižnico samo.

Boj proti klerikalizmu je težak tudi zato, ker je kljub svojemu osnovnemu nazadnjaškemu značaju tako gibčen v svoji politični taktiki, da meji ta gibčnost na — brezprogramatičnost. Tako drže klerikalci v eni stranki najrazličnejše poklice in razrede od težkih kapitalistov pa do izkoriščanega proletarca.

Vprašati se moramo, kdo pa je resen nasprotnik klerikalcev?

Demokratska ali predvojna liberalna stranka samo podpira SLS s svojo skrajno reakcionarno, centralistično politiko, ki je očividno škodljiva interesom delavskega in kmečkega razreda Slovenije kot celokupnega slovenskega naroda. Od te strani se torej nimajo klerikalci prav nič bati.

Leta 1920. je sicer dobila na kmetih precej glasov samostojna kmečka stranka. Ali s svojo centralistično, monarhistično in demokratom vdano politiko je kmalu pogorela in klerikalci so zopet zavzeli skoro vse postojanke, ki so jim jih prej samostojni kmetijci iztrgali. Tudi najnovejši poskus samostojnih kmetijcev — da koketirajo z novo kapitulacijsko politiko Radičevcev, jim ne bo pomogel do tega, da izpodrinejo SLS na deželi.

Slovenska „republikanska" stranka z voditeljem Prepeluhom — tipičnim političnim verižnikom in kameleonom — tudi ne more biti nevarna nasprotnica klerikalne stranke.

Socialistična stranka Jugoslavije, ki zagovarja „nacionalno edinstvo" — parolo vladajoče srbske buržuazije, lahko dobro posluži spretni klerikalni taktiki za pridobivanje delavcev pod svoj vpliv. Kajti SLS je pridobila tak vpliv tudi med delavstvom zato, ker je s parolo avtonomije Slovenije odvrnila delavstvo od SSJ, ki je branila in še danes brani „nacionalno edinstvo", t. j. centralistično državno uredbo, pod katero trpi delovno ljudstvo Slovenije dvakrat.

Resni nasprotniki klerikalcev more biti le naša skupina — revolucionarnega marksističnega proletarskega krila. Napačna taktika bivše komunistične stranke Jugoslavije v nacionalnem in agrarnem vprašanju je brezdvomno mnogo škodovala. Škodovala je še bolj taktika „Zveze delovnega ljudstva". Ta taktika je le olajšala klerikalcem dostop med delavstvo. Vodstvo SLS je pokazalo, da se najbolj boji revolucionarnega delavskega vala, ko je dalo l. 1920. z brezobzirnim nasiljem zadušiti železničarsko gibanje.

Nevarnost bojevnega proletarskega gibanja za klerikalce je v glavnem v tem, da meri svoj sunek proti najbolj ranljivemu mestu klerikalne trdnjave. SLS ima namreč svojo Ahilovo peto tam, ko zahtevajo krščansko misleči delavci in kmetje svoje razredne pravice. Ker jim SLS kot taka teh zahtev ne more izpolniti, se prebudé k razredni zavesti in k razrednemu boju. In tu more zadeti SLS v živo le razredno-najzavednejša in najbojevnejša proletarska skupina, ki je spoznala, da je naraven zaveznik proletariata kmet in pripisuje zato delu med kmeti največjo važnost.

Bojevno proletarsko gibanje ne prihaja od zgoraj, kot je padala mana z neba med lačne Izraelce, temveč od spodaj, iz trpljenja delavstva pod današnjim kapitalističnim sistemom. Kaj dela SLS proti temu gibanju? Vsa njena taktika obstoji v tem, da hoče najprej samostojno proletarsko gibanje sploh utajiti. Ko pa to več ne pomaga, ga skuša paralizirati ali vsesati v sebi, da bi životarilo pod klerikalno kuratelo v skromnem kotičku Slovenske ljudske stranke. Tedaj spusti vodstvo SLS med delavstvo takozvano krščansko-socialno strujo, ki hoče odvrniti delavce od njihovih razrednih organizacij z najradikalnejšimi frazami in z brezpomembnimi socialnimi reformami, s katerimi naj se potolaži izkoriščanega delavca kot onega ubogega Lazarja, ki je pobiral drobtine, ki so padale z bogatinove mize. Vse, kar pa gre čez to mejo, je za klerikalce „materialistična brezbožnost", ki je nevarna za ta „božji svetovni red" in jo je treba kaznovati, kot je kaznoval bog prvega človeka, ko je zaužil sad z drevesa spoznanja.

SLS je torej načelna nasprotnica samostojnemu, revolucionarnemu delavsko kmečkemu gibanju in je v tem oziru popolnoma reakcionarna.

(Dalje prihodnjič.)

Konferenca železničarskih zaupnikov iz cele Slovenije je naravno ovrgla ta sklep centralnega odbora, ker so si bili rezredno-zavedni železničarski zaupniki v svesti, da organizacija ne bi bila več razredno-bojevna, če bi izključila 17 let agilnega člana železn. organizacije, člana, ki je žrtvoval tudi svojo eksistenco za železničarske interese.

Pravilno je bilo, da so razredno-zavedni železničarski delegati tudi na zagrebški konferenci obsodili ta sklep ljubljanske centrale. In da bi centralni odbor priznal to svojo krivdo, bi bilo vse v redu.

Toda našel je nehvaležnega zagovornika v sodrugu Mikec-u, ki je izrekel na tej konferenci nekaj tako napačnih in netočnih stvari, da se mora to razčistiti v vrstah razredno-zavednega proletariata.

Glasom zapisnika železničarske konference v Zagrebu je podal s. Mikec predvsem sledeče napačne trditve: (za vse ni prostora, da bi jih naštevali)

1. da ljudje okrog „Del.-kmečkega lista“ delajo razdor med strokovno organizacijo;

2. da smo hoteli ustvariti novo železničarsko strok. organizacijo;

3. da smo „politikarji“ (bog ve kaj razume s. Mikec pod politiko) v Ljubljani delali roko v roki s s. Krudeljem in hrvatskimi sodrugi, a da smo istočasno spletkarili za njihovim hrbtom in delali spor;

4. da je masa zavrgla „politikarje“ okrog „Del.-kmečkega lista“ in da morajo voditi strok. organizacijo oni, ki uživajo zaupanje.

S. Mikec kot član razredne organizacije bo gotovo sedaj doprinesel dokaze predvsem za svoje prve tri trditve.

Ko dobimo njegov odgovor, bomo spregovorili zopet jasno in tako jasno ter odločno, da se bo razbistrila marsikatera stvar, ki doslej ni bila vsem razumljiva.

In to bo samo koristilo ujedinjenemu železničarskemu pokretu. In mi vršimo to diskusijo edino-le v interesu tega gibanja ene najvažnejših delavskih kategorij.

Internacionalni pregled.

Revolucionarno gibanje na Kitajskem napreduje.

11. junija je prišla v Šangaj iz Pekinga diplomatična komisija, da preišče položaj. Stavkujoči so se izrekli proti temu vmešavanju raznih držav in izjavili, da bodo izvedli generalno stavko do kraja. Stavka se je še isti dan poostrila s tem, da so stopile v stavko tudi posadke v pristanišču zasidranih ladij.

Delegacija več tisoč dijakov je zahtevala od vlade, da pokliče v Šangaj ruske čete, da te vzdržujejo red. Zunanji minister ni dal zadovoljivega odgovora. Množica je nato pobila šipe in pohištvo v zunanjem ministrstvu.

Isti dan so se pridružili stavki delavci v Fudžavu in Tiencinu.

Pod pritiskom demonstracij je poslala 12. junija vlada v Pekingu stavkujočim v Šangaju 10.000 dolarjev. Istočasno je zahtevala pekinška vlada od tujih držav, da umaknejo svoje čete in ladje iz kitajskih pristanišč.

Solidarnostno gibanje za štrajkujoče delavce, ki se bore z imperialisti, se razširja po vsej deželi. Iz vseh krogov prebivalstva, celo iz vrst šolskih otrok prihajajo za delavce veliki stavkovni fondi. General Feng je nakazal stavkujočim veliko denarno vsoto.

Tudi po vsej sovjetski Rusiji se zbirajo prispevki za kitajske delavce. Stavkujoči so prejeli doslej iz Moskve že nad 100.000 zlatih rubljev podpore.

Bojkot proti inozemcem v vseh kitajskih mestih napreduje.

12. t. m. je prišlo do krvavih bojev med imperialističnimi četami in Kitajci v Hankavu.

13. t. m. se je posrečilo revolucionarnim kitajskim četam, da so po težkem topovskem ognju zasedle veliko mesto Kanton. V mestu so se razvili barikadni boji, v katerih so se morale imperialistične čete umakniti.

13. t. m. je bilo deset dni, odkar traja generalna stavka v Šangaju. Kako bojevno razpoloženje vlada tam, priča n. pr. sledeči tragičen samomor starega, oslabelega Kitajca, ki je skočil v vodo s klicem: „Živela neodvisna Kitajska! Proč z imperialisti!“ V svojem testamentu, ki ga je pustil, piše: „Življenje Kitajca je brezmiselno, dokler inozemski banditi nekaznovano zasužnjujejo Kitajsko, dokler angleški in ameriški imperialisti nekaznovano streljajo naše najboljše borce za svobodo, ker ne morem prenašati te sramote in ker se ne morem več maščevati nad imperialisti, sem se odločil za samomor v protest proti nasiljem nad kitajskim ljudstvom.“

V Pekingu se je isti dan vršila revolucionarna demonstracija 100.000 ljudi. Delavske organizacije, šole, univerze, razna društva so se zbrala na trgu Tien-an-Mena, kjer so govorniki za osvobodilni boj z več govorniških odrov naenkrat govorili. Neki ljudskošolski učitelj si je po navdušenem govoru zarezal prst in s svojo krvjo zapisal na plakat: Kitajci, zbudite se! Žrtvujte svoje življenje za svobodo Kitajske!

14. t. m. so prejeli stavkujoči kitajski delavci 30.000 zlatih rubljev podpore od Mednarodne Rdeče Pomoči.

Purcell in Brown (predsednik in tajnik amsterdamske internacionale) sta poslala kitajskim delavcem brzojavka: „Predsednik Purcell izraža v imenu 16 milijonov organiziranih delavcev strokovne internacionale svojo radost nad sijajnim zadržanjem kitajskih delavcev v boju za svobodo. Organizirano delavstvo vseh dežela želi zmago kitajskih delavcev nad sovražnimi silami.“

16. junija je bil proglašen po vsej Kitajski 24 urni protestni štrajk proti krvoprelitju, ki so ga uprizorili imperialisti v Hankavu.

V kitajskih pristaniščih je zasidranih 24 angleških, 10 japonskih in več ameriških ter francoskih bojnih ladij.

Japoncem naklonjeni general Čang-colin prodira proti Pekingu, da ga osvoji.

Komunistična stranka Kitajske je izdala manifest na vse kitajsko ljudstvo, naj vztraja v osvobodilnem boju.

Po zadnjih poročilih, ki jih je pa treba sprejeti še z rezervo, so v nekaterih mestih proglašene že sovjetske republike.

Eno je gotovo: da osvobodilni boj kolonialnih narodov s pomočjo sovjetske Rusije proti imperializmu napreduje.

Sužnost otrok v Šangaju.

Da vidimo, zakaj je tako elementarno in mogočno izbruhnilo revolucionarno gibanje v Kitajski, moramo poznati trpljenje ljudstva pod inozemskimi mogotci in kitajskimi generali. Za to je verna slika — strašna sužnost otrok v šangajski industriji.

O razmerah v šangajskem industrijskem okraju je pisala že l. 1923. Agatha Harrison v amerikanskem listu „The World Tomorow“:

„Pogled, ki se nudi v industrijskem kraju vsak dan ob šestih popoldan ali ob šestih zjutraj, je prava sramota. Kdor se hoče prepričati na lastne oči o vplivu nočnega dela, dolgega delovnega časa in otroškega dela, ima tu ob tem času najlepšo priliko. Če stoji človek pri tovarniškem vhodu in opazuje prihajajoče nočne delavce, od katerih je velik del otrok izpod 14 let, je človek presenečen nad strahoto sistema.“ Pisateljica je obiskala veliko bombaževo predilnico ob treh zjutraj: Mnogo mož, žena in otrok je skoro popolnoma prevzemal spanec, zrak je bil strupen, jedilne priprave so stale pod stroji v prahu in umazanosti. Med dvema vrstama strojev je ležal otrok napol speč, napol bdé. Kmalu po tem obisku je bilo čitati v listih: Včeraj je bila izvršena preiskava radi v Anglo Cinese Cotton Mill zaposlenega otroka, ki je tragično izgubil življenje; ugotovilo se je, da ga je pri nogi zagrabil stroj, ko je zaspal od utrujenosti ob štirih zjutraj.

V tovarnah inozemskega šangajskega okraja ne dela nič manj kot 22.500 otrok izpod 12 let. Uradno poročilo pravi dalje: „Delovni čas znaša v splošnem 12 ur z enournim odmorom za kosilo. Otroci morajo skoraj ves čas dela stati. Dnevno in nočno delo je skoro pravilo in sicer po 12 ur.“

Amerikanec Nipps piše o zdravstvenih razmerah v tovarnah: „Za obvarovanje svile mora ostati ozračje toplo in vlažno. Okna in vrata so zato stalno zaprta in zrak je neprestano poln prahu in smrdljivih plinov. Delavci so nad pasom goli. V množici jih takoj spoznaš po njihovih bledo-zelenih obrazih. Vsi delavci morajo živeti v tovarnah. Oni, ki dovršé svoje dnevno delo pred večerom, gredo, kamor hočejo, ali ob mraku se morajo vrniti. To pomeni, da jih le malo pride iz tovarn. Ko zvečer dokončajo svoje delo, razvijajo svoje „postelje“ in spé na tleh, po klopeh in v vežah. Ob jutranji zori vstanejo, zavijejo zopet svoje odeje in jih do noči spravijo v kak kot. Tako delajo, jedó in spé v istih prostorih.“

Ali je potreben še kak komentar?

Nadaljnji porazi Francozov v Maroku.

Rifkabili uspešno prodirajo francosko fronto. Opaža se oživljeno revolucionarno gibanje severoafriških kolonialnih narodov sploh. Komunistična protivojna propaganda žanje velike uspehe med francosko vojsko. Francoska „levičarska“ vlada zato vedno bolj preganja komuniste. Vlada zahteva izjemne kredite za vojno v Maroku. Komunistične poslance se je izločilo od parlamentarnih sej, na katerih se je razpravljalo o vojni, češ, da daje francoska komunistična stranka stalna poročila Abd-el-Krimu, voditelju zmagovitega upora Rifkabilov.

Z ozirom na poostritev vojnih operacij v Maroku napreduje razdor med francoskimi socialisti. Večina je zato, da socialisti ne podpirajo več vlade, ki vodi vojno, a manjšina je še vedno za vojno in za nadaljnjo zvezo z buržuazijo. Poslanci socialistične stranke ne nastopajo več enotno. To lahko povzroči v stranki razkol.

Izključitev ultra-levičarjev iz italijanske kom. stranke.

Centrala komunistične stranke Italije je izključila iz stranke Damen, Repossija, Lanfranchia, Venegassija, Manfredija in Fortichiarija, ker se je dokazalo, da so vršili ultra-levičarsko frakcionaštvo. S svojim frakcionaštvom so razdirali stranko in zato jih je ona izločila iz svojih vrst. To je umesten korak ital. stranke.

Zgodovina krvavega terorja v Bolgariji.

V času, ko skuša poleg meščanskega časopisja celo II. internacionala predstaviti napačno sliko o belem terorju v Bolgariji, je potrebno, da mi podamo pregledno sliko o njegovem zgodovinskem razvoju.

Bistvo bolgarskega belega terorja obstoji v sistematičnem, organiziranem fizičnem iztrebljevanju predstraže delavskega razreda in kmečkih množic. Bolg. buržuazija se ne zadovoljuje samo s tem, da je vzela delovnemu ljudstvu vse svoboščine in pravice, ampak hoče iztrebiti z zemeljskega površja tudi ves vodilni, zavedni kader delavskih in kmečkih množic. Bolgarski beli teror označuje nezaslišano barbarstvo, divjaštvo in sadizem vladajoče buržuazije, ki ji načelujejo generali in profesorji. Krutost vladajoče klike izvira tudi iz tega, ker so bili ti krogi že pod turškim gospodstvom najhujši oderuhi in izkoriščevalci bolgarskega naroda. Dočim je prišla drugod buržuazija na krmilo po dolgotrajnem in težkem boju s fevdalno gospodo, je dobila bolg. buržuazija oblast v roke kot dar od caristične Rusije po rusko-turški vojni v letu 1877. Njeno materialno blagostanje se ne opira na industrijo, ampak na najbrezobzirnejše izropanje ljudskih mas. Glavni viri njenega obogatenja so: težki davki, špekulacije, trgovina in državna notranja in zunanja posojila.

Za časa 25-letnega vladanja carja Ferdinanda, tega kronanega agenta nemškega in avstro-ogrskega imperializma, je skušala bolgarska gospoda osvojiti Makedonijo in Tracijo ter postati vladarica Balkana. To je popolnoma odgovarjalo imperialističnim težnjam Dunaja in Ber-

O proletarski kulturi.

1. Kaj je kultura.

„Kultura“ današnje dobe se imenuje celokupni sistem materialnih, socialnih, političnih in duševnih življenjskih oblik. Človeška kultura obsega, da ponovimo Leninove besede: „Vse to, kar je ustvarila človeška družba.“

Enostransko je torej — in zato nemarksistično — ako se označuje za kulturo gotove dobe samo gospodarski način in razredno razdelitev. (To je „materialna kultura“ gotove dobe.) Še bolj enostransko pa je — in zato še manj marksistično — ako se označuje za kulturo samo duševno življenje gotovega časa. Meščanski misleci, zastopniki razreda, ki ima že materialnih dobrin v izobilju, zapadajo navadno v drugo napako.

2. Zgodovinske stopnje — kulturne stopnje.

Vsak posebni družabni življenjski red je imel tudi svojo posebno kulturo. Z izpreminjanjem materialnih življenjskih razmer ljudi se izpreminjajo tudi njihovi pojmi in naziranja. Duševna produkcija se razvija in izpreminja z materialno.

Tako govorimo o kulturi pradobe (primitivnega komunizma).

Stanju gospodarstva s sužnji in obstopi trgovine je odgovarjala grška in rimska ali antična kultura. Kultura srednjega veka je bila kultura fevdalne družbe, ki je slonela na tlačanstvu. Popolnemu gospodstvu kapitala odgovarja kultura meščanske družbe. Kolikor različnih gospodarskih sistemov, toliko tudi različnih kulturnih stopenj.

3. Ali je proletarska kultura?

Kako je torej s proletarsko kulturo? Kako izgleda ona? Ali sploh more biti? Lenin je dejal, da je ta mogoča. V nekem svojem govoru ruski mladini je poudarjal Lenin, da proletarska kultura obstoja in povedal je tudi, po katerih zakonih se razvija.

4. Značaj proletarske kulture.

Meščanska kultura je nastajala že proti koncu fevdalne družbe, v dobi absolutizma, ali svoje jasne, izrazite oblike je dobila po polni zmagi buržuazije. Prav tako moramo ločiti proletarsko kulturo pred politično zmago proletariata in po dosegi politične oblasti.

Potem, ko proletariat dobi politično oblast v svoje roke, ima proletarska kultura tudi svoj gospodarski temelj, ki ga proletariat zavestno gradi, kot ga uravnava danes buržuazija. Ideje zmagovitega proletarskega razreda bodo obvladale svet.

V času, ko je proletariat še zatiran, stoji s proletarsko kulturo drugače. Tu živi proletariat v znamenju socialnih bojev — na znotraj proti kapitalističnim nevarnostim, na zunaj proti svetovnemu imperializmu — ali istočasno se dviga tudi socialistična stavba. Proletarska kultura v meščanskem družabnem redu je čista bojevna kultura. V meščanski družbi proletariat ne vodi produkcije, ampak je zaposlen v kapitalističnem produkcijskem procesu. Danes more pri nas proletariat ustvarjati svoje posebne življenjske oblike le v socialnem, političnem in duševnem življenju — v gospodarskem le potom strokovnih organizacij in obratnih svetov, potom organiziranega boja za zboljšanje življenskih pogojev. Vendar ne more ustvarjati te svoje kulture izven mej svojega razreda, temveč le v okvirju svojega razreda in še to z največjim trudom in naporom. In ta proletarska bojevna kultura obsega le zavedno jedro delavstva.

5. Kako izgleda praktično.

Rusija je nudila do l. 1917 klasičen primer proletarske bojevne kulture. Danes stoji kot edina dežela na svetu na stopnji bojevne in konstruktivne kulture. Oblike stare čiste bojevne kulture do l. 1917 so bile: strokovne organizacije, stranka, skratka vse razredne organizacije delavstva, ki je izražalo svoje socialno življenje in hotenje. Sem spadajo tudi razna proletarska dela (Spisi Plehanova, Lenina, Gorkega i. dr.), posebna proletarska čast in morala, ki je nastajala tekom razrednega boja.

Tudi še danes je osnovni ton ruske proletarske kulture — boj. Ali s tem osnovnim tonom se zlivajo tudi že drugi zvoki, zvoki graditve novega sveta. Delovni človek stopa v ospredje, naraščajo plače, plačan delovni dopust, zdravilišča, otroški domovi, skrb za matere, delavski klubi itd. Dvignenje in izpremenba morale, novo duševno življenje (delovna šola, univerze, marksizem kot novo svetovno naziranje ruskega ljudstva) — vse to so primeri za začetno proletarsko kulturo po zmagi.

A. W.

lina. To je postalo po prvotni združeni vojni balkanskih držav proti Turčiji leta 1912 vzrok nove vojne Srbije in Grčije proti Bolgariji. Dve leti po izgubljeni balkanski vojni (l. 1915) je nemški imperializem zapletel Bolgarijo pod vodstvom Ferdinanda v novo nesrečno svetovno vojno. Dočim so umirali bolg. delavci in kmetje na srbski in albanski fronti, je uvedla doma buržuazija neomejeno špekulantstvo in odiranje ljudstva. Uporno razpoloženje ljudstva je prešlo tudi na armado. 10. sept. 1918 so bolgarske čete pri Dobropolju zapustile strelske jarke in prišle oborožene v Sofijo, da obračunajo z onimi, ki so zakrivili vojno. Ali s pomočjo nemške artiljerije je bil ta upor krvavo udušen. Buržuazija je sicer žrtvovala Ferdinanda, ki je moral zapustiti deželo, in je posadila na prestol njegovega sina Borisa.

Po svetovni vojni je bila Bolgarija uničena in je izgubila mnogo ozemlja v korist Srbiji in Rumuniji. Uporno razpoloženje bolgarskega ljudstva proti zločinski politiki vladajoče buržuazije je prišlo kmalu do izraza. — L. 1919 je prevzel vlado kmečki voditelj Stambulijski. Delavci in revni kmetje so se zbrali okrog komunistične stranke. Kljub svoji nedoslednosti je stopila ta kmečka vlada na prste buržuaziji in je zvalila večino vojnih bremen na bolg. buržuazijo. Ljudsko glasovanje (700.000 glasov) je odločilo, da morajo pred sodišče vsi ministri iz meščanskih vlad, ki so zakrivile bolgarsko nesrečo.

Pri **volitvah 22. apr. 1923** so dobile vse meščanske stranke skupaj s socialdemokrati le 27[illegible].000 glasov, kmečka stranka pa 557.000 in komunisti sami 220.000 glasov. Za meščanske stranke in socialpatriote je bilo torej oddanih 26 % in za kmete ter komuniste pa 74 % vseh oddanih glasov.

In na podlagi teh volitev se je odločila buržuazija, da z nasiljem, s pučem in s pomočjo Anglije ter Italije pride na krmilo.

Ta puč je izvršila 9. junija l. 1923. Pri puču so ji pomagali predvsem Vranglovci. V novo meščansko vlado so stopili tudi socialpatrioti.

Kmetje in delavci so pa tedaj napravili to usodepolno napako, da niso skupno nastopili proti buržuaziji. Zlasti komunistična stranka je bila pasivna, češ da nima interesa, da bi podpirala vlado Stambolijskega.

12. sept. 1923 je dala Cankovova vlada aretirati nad 2000 funkcionarjev delavskega in kmečkega gibanja. Temu je sledil prvi pokolj bolgarskih množic s strani vladajoče buržuazije in do danes je pobila ta vlada nad 10.000 delavcev, kmetov in intelektualcev.

In kako more po vseh teh dejstvih II. internacionala opravičevati Cankovov beli teror? Za to svojo uslugo bolgarskim rabljem bo dajala še težak obračun pred proletariatom vseh dežel.

Reakcionarni val in delavstvo.

Danes mora biti jasno za vsakega mislečega človeka v Jugoslaviji, da zakon o zaščiti države ni bil bojna napoved buržuazije samo komunistom, temveč celokupnemu delavskemu razredu. Buržuazija je razpustila komunistično in neodvisno delavsko stranko, razpuščala in preganjala neodvisne strokovne organizacije zato, da je potem neusmiljeno udarila po vsem delavstvu. Takoj po vojni je proletariat Jugoslavije dosegel osemurni delavnik, delavsko socialno zavarovanje, boljše plače, nekaj politične svobode. Buržuazija je tedaj odstopila pred proletariatom v gotovih točkah, ki so jo stale manj, kot če bi popolnoma izgubila politično oblast iz svojih rok. Buržuazija ni prostovoljno pristala na gotove delavske zahteve, temveč moč proletarske armade jo je prisilila na začasen umik. In to niso bile zasluge samo proletariata Jugoslavije, ampak še bolj splošne pridobitve zmagovite ruske revolucije.

Toda kapitalistični razred, ki je moral nekaj odstopiti v času, ko mu je grozila nevarnost, da izgubi sploh vso oblast, ta kapitalistični razred jemlje in gazi vse povojne proletarske pridobitve v času, ko je proletariat na umiku radi svoje strokovne razcepljenosti in radi pomankanja akcijsko sposobne proletarske stranke.

Danes ne vršijo na delavstvo najhujšega pritiska samo podjetniki, ki že odpustijo delavca, če se sklicuje na pisane zakone in paragrafe. Podjetnike podpira vsa državna oblast kot najvišja organizacija meščanskega razreda. Podjetnikom služi zakon o zaščiti države, policija, žandarmerija, Orjuna. Finančno ministrstvo je izdalo odlok, da morajo delavci plačevati še davek od svojih sramotno nizkih plač.

Reakcionarni PP režim skuša parirati nezadovoljnost širokih ljudskih množic na ta način, da skuša vso krivdo za neznosne razmere zvaliti na „uporno“ delavstvo. PP režim hoče utrditi neomejeno oblast buržuazije s tem, da podaljšuje delovni čas, manjša plače, nalaga davke in odpravlja še ono ubogo socialno zavarovanje, ki je bilo doslej vsaj na papirju. Buržuazija hoče za svoje reakcionarne naklepe uloviti tudi kmete in malomeščanstvo s tem, da pri vsaki delavski zahtevi kaže na „grozečo boljševiško nevarnost“.

Režim je ustvaril proti delavskemu razredu tak socialno reakcionarni kurz, kakor ga pri nas še ne pomnimo.

Ali kapitalizem si kljub vsemu koplje svoj grob. Svoje diktature ne bo trajno vzdržal s tem, da bo zoževal pas na praznem proletarčevem trebuhu. Proletarske množice spoznavajo svojo nalogo v takem položaju. One morajo razbiti obroč, v katerega jih hoče vkovati buržuazija. Svoj boj morajo zvezati z bojem kmetov in zatiranih ter zapostavljenih narodov. Enotne strokovne organizacije morajo zbrati neorganizirane delavce, ki so doslej tavali za meščanskimi strankami ali zapadali v popolno indiferentnost in apatijo. Taka fronta delavskega razreda bo zlomila reakcijo, katere steber je vladajoča monarhistična in militaristična srbska gospoda.

Kako dobrega srca so naši kapitalisti.

Plenarna seja beograjske industrijske zbornice je med drugim sklenila, da nastopi proti uvozu ameriške moke v Jugoslavijo. In veste, proletarci, zakaj? Gospodje pravijo, da je ameriška moka kisla in zdravju škodljiva. Gospodje se torej boje, da se ne bi naši proletarski želodci pokvarili. Mi pa vemo, da so proti uvozu ameriške moke zato, da bi domačo moko zopet podražili.

Kdo dela draginjo.

Že zadnjič smo poročali, kako naši kapitalisti brezvestno navijajo ceno sladkorju in kako jih država pri tem podpira. Danes dodamo še to-le: Na Čehoslovaškem stane kg sladkorja 8 Din, v Ljubljani pa 16 Din. Sedaj bo vsakemu razumljivo, zakaj zahtevajo kapitalisti zvišanje uvoznih carin „za zaščito domačega gospodarstva“. Ne, ne gre za to. Ampak povišanje uvoznih carin zahtevajo zato, ker pride še blago iz tujih držav za 100 procent cenejše kot pa ono iz Jugoslavije.

Reveži — ali dobički beograjskih bankirjev.

Naši kapitalistični časopisi pripovedujejo proletariatu, v kako bednem stanju se nahaja bančni in industrijski kapital. Po uradni statistiki pa je znašal to leto čisti dobiček samo beograjskih bank *17 milijonov 760 tisoč Din.*

Dopisi iz del.-km. Slovenije

D. M. v Polju. Skoro, da ni potrebno podajati javnosti naših dogodkov; ali da ne bodo naši krščanski socialisti menili, da z njimi, kot trpini PP režima se razume, glede občine ne soglašamo. Ker vsak le količkaj zaveden delavec in kmet že ve, kje tiči zajec vsega kričanja v takozvani „Pravici“ klerikalnih krščanskih socialistov. Kaj ne nematerialista: Kukovica, Svetek, Lajovic in Rupret in nekaj backov, korito vam je ušlo, treba je vnovič nafarbati in nalagati občane: mi poštenjaki, mi hočemo občini dobro; kaj zato, če si župan zaračuna pot, saj mora dobiti plačilo za svoje delo in če si je malo preveč, saj je plačal nazaj celih 23.109 Din in basta: to je sedaj porabljeno in župan je le fest fant. Saj je nematerialist in krščanski socialist. Oglejmo si malo tega župana, socialista in predsednika Kukovica! V tovarni Vevče prejema mesečno kakih 7000 K, kot predsednik org. kem. del. zopet drugih 2000 K in kot župan je prejemal 3000 K, vsega skupaj je prejemal mesečno celih 12.000 kron; povrh tega si je pa še zaračunal za vsako pot kot župan 20 do 30 Din, kar mu je pa kakor trdijo v „Pravici“ odklenkalo. O, že vemo zakaj tako kriče gospodje. PP režim in pa komunisti, poslednji zato, ker so glasovali proti nečuvenemu postopanju župana in večine, so krivi, da ste ofrčali, kar z naše strani kot „materialni“ socialisti odobravamo, nepoštenost naj se kaznuje. „Kaj mislite, da je občina za vas molzna krava, gospod župan.“ Tako je rekel organ. Grobna tišina je o tem nastala. Samo na shodih in „Pravici“ lajajo omenjeni gospodje. Odkrito in častno vam izjavljamo gospodje, da niste in nikdar ne boste socialisti, ker vam je socializem to, da si postavite kakšen kozolec, torej se vas imenuje malo drugače, t. j. egoiste, kaj ne, da bo to bolj prav? In še nekaj: vse polno je v „Pravici“ čez naše občinske odbornike graje: da se z demokrati vežejo, orjunaši so in vrag si ga vedi kaj še vse. Toraj povejte kot krščanski socialisti vse njihove napake! Mi vemo, da so kot neizvežbani politiki delali napake, kar se jim kot delavcem navsezadnje ne more šteti v zlo. Povejte tudi, če ste res socialisti kakor se nazivate (mi vas za take nikdar nismo imeli), če je bil od vas sestavljen proračun le kaj socialen? In so kljub temu vas podpirali, dokler so upali, da boste delali delavcem v prid. Jezuiti, govorite!

Občani.

Jesenice. P. n. uredništvo „Delavsko-kmetskega lista“ prosimo za objavo sledeče notice v Vašem listu:

Dne 7. t. m. je imelo društvo stanovanjskih najemnikov, podružnica Jesenice, javen shod, na katerem je bilo ugotovljeno, da vsebuje obstoječi zakon o stanovanjih z dne 15. maja 1925 nejasnosti in naravnost protislovja, ki nujno zahtevajo pojasnitev, katere more podati edino le v členu 83 zakona predvideni pravilnik. Ker pa do sedaj še ni nikakega sledu o pravilniku in bi nepojasnitev teh nejasnosti imele lahko dalekosežne posledice za najemnike, shod zahteva, da merodajni faktorji odredijo potrebno, da čim preje izide predvideni pravilnik.

Jesenice, dne 7. junija 1925.

Janko Smolej. Franc Ravnik.

Črna. Naše razredno-zavedno delavstvo je 7. t. m. imelo zopet ugodno priliko spoznati doslednost katoliških maziljencev, ki so ponovno začeli vrteti lajno krščanskega socializma. Poleg običajnih komedij so obesili v zvonik nov zvon grofa Turna, ki se je boterstvo kupil s težkimi tisočaki. Zato ga je pridigujoči župnik jako hvalil. Vrabci na strehah pa že dolgo čivkajo, kako bedno živijo delavci tega močnega človeka. Vkljub temu ne bodo prej utihnili, dokler se ne zboljšajo razmere delavcev, ki so tako rekoč morali denar za ta erofov dar cerkvi pristradati. Prisiljeni (gorje mu, kdor se zameri grofovemu nadgozdarju Werbiču) so nekateri njegovi delavci tudi pomagali postavljati mlaje in slavoloke ter mogoče mislili, da jim bo podjetje potem točneje izplačevalo mezdo. Božji namestnik pa je vse hote pozabil! Kaj delavec — vraga, kaj ljubezen in krščanski socializem — klerus ga ne rabi, da je le pri koritu in da ima denar v zvonikih, pa zalogo za nove topove. — Kako dolgo še pojde tako?

Rajhenburg. Prinašamo od nekega sodruga pesem, ki jo je sestavil povodom zadnjih preiskav in aretacij, ki so imele namen po oficielnih izjavah, da odkrijejo „boljševiško nevarnost“ Oblast še vedno drži nekatere v zaporu.

Pesem proletarca iz devete dežele.

Ko ura zjutraj pet odbije,
se komaj dobro dan nar'di,
patrulja sedmih svetlih mož
okoli ogla prihiti.

Obrne se do vrat delavskih,
potrka na nje prav močno:
V imenu Veličanstva
vas spet preiščemo.

Vrata na stežaj se odpró,
možje postave vstopijo,
pogledajo na vsako stran,
kakor gleda črni vran.

Stelaže, miza, postelje
to vse vprek leti,
tud' tablici na steni
orožnik ne odpusti.

Ko dobro vse preiščejo
in najdejo en list,
ki bil je od trgovca,
pri kom imam dolga.

„Torej tud' pri vas smo našli
spise komunistične.
V imenu naš'ga zakona
z nami pojdete.“

In tako korakal sem po cest'
od oči obdan stoterih:
tam eno oko se orosi,
se zaničljivo tretje zasmeji,

Le smej se, zalega izdajalska,
saj hasnilo ti to ne bo,
ko proletarec pride na površje,
ti tud' povrnil to še bo.

Povedejo me h kapetanu,
ki na sredi sobe sedel je
po drugi strani še stražmojster:
z očmi ošvrknila sta me.

Povzame kapetan besedo
in zakriči se nad menoj,
pomeri me od nog do vrha,
kot bi šel z menoj v dvoboj.

Potem nagovoril me prijazno,
da po pravici naj mu vse povem
in ko mu bodem vse razložil jasno,
nato da lahko domov grem.

In začel sem mu naštevat
socialne naše vse stvari
in hudo me nahruli,
da komunisti smo mi vsi.

Stražmojster se za njim oglasi
in pozove dva moža,
v ječo takoj me da odvesti,
da svoji jezi duška da.

Pa mislim si: „Gospodje vi
sedaj ste korenjaki,
tud' prišel bo še tisti čas,
ko bomo mi junaki.“

Ko na večer ura pet odbije,
se vrata na stežaj odpró
in mislil sem v nadi sladki,
da zdaj komedije konec bo.

A mesto da mi dajo prosto pot,
povežejo močno mi roke.

Takoj posveti se mi v glavi,
kaj z mano se zgodilo bo.
Pogum, ponos se v meni vzbudi,
da stopal sem še bolj trdó.

Ko v prostore jetniške pridemo,
zapestnice oddali smo
in jetniški ključi zarožljajo,
vrata se za nam' zapró.

Teror, ki se nad nam' izvaja,
do vrhunca prišel še ne bo;
kar v stari pravdi je pisano,
bo prej še obveljalo to.

Zatorej, proletarec dragi
in sotrpin ti kmet:
podajta žuljave si roke
in na delo pojmo spet!

A to delo mora biti boj,
boj za svobodo, pravico,
ki jo po stari pravdi
odločno vsi zahtevamo.

Proletarec.

Zbirajte naročnike!

Izdajatelj in lastnik: Konzorcij v Ljubljani.
Odgovorni urednik Josip Pezdir, sedlar.
Tiskarna Josip Pavliček, Kočevje.